

potest *Th. Barthol. Tr. de medicina Danorum*, vt pinum, iuniperum & alia taceamus.

Signaturæ etiam speciem præbent a *brutis suggesta*. Cum enim sensuibus horum ideis natura magis vim dignoscendi vtilia vel inutilia ac noxia largita fuerit, visa a brutis quæri vel comedi, vel usurpari ad corpus humanum applicata cesserunt in remedia homini, vnde & nomina sæpe plantis a brutis indita sunt, vt chelidonium, mentha cattaria, ceruaria, melissa, serpentaria & similia; licet quædam etiam falsa sint, vt de chelidonio narrata. Sic & operationes aliæ a brutis suggestæ fuere, punctio oculi a capra, vomitoria a canibus; clysteres ab ibi, quos hinc *Helmontius* vilipendit, tanquam ab aue inuentos. Sic dictamni a ceruis monstratus fertur vsus in extrahendis sagittis. Sic plantaginis vis alexipharmaca contra araneas a bufone innotuit; sic passeris Canaru alline purgantur &c.

Non memorabimus alia huius generis plura; Referri tamen etiam huc merentur alia cognoscendi remotiora principia. Constat enim & virtutes herbarum inuentas vel primo manifestatas fuisse per *insomnia*, quale exemplum de radice cynorrhodi contra canis rabidi morsum recenset *Plinius l. 25. c. 2. per Demones*, vt exemplum de hyperico hanc in rem infigne refertur a *Scipione Mercurio l. de obstetricum officio, edito a Welschio, f. 2. c. 38. p. 551.* quorum etiam pristina oracula spectant, imo & *diuinitus* manifestata, vt ficuum in bubonibus pestil. vsus, fellis vsus ophthalmicus; per fornicatos casus, quo pacto plurimæ innotuere plantæ traumaticæ; per *irraditiones* successiuas certarum vel indefinitarum familiarum, vt in aulis, apud vulgus, & hinc inde exempla toto die occurrunt, modo medicus dogmaticus illa pensitet, & experimentis rationem addat.

LIBRI I. SECTIO I. CAPVT V.

De

Cognoscendis facultatibus ex odore.

Sed pergimus ad odores, cognitionem intimiorem inprimis etiam largientes. Odores vero vel a priori occurrunt, sola odora-

tui per se patentia, modo naribus admoveantur; vel a posteriori, si accendantur, terantur, solvantur, exemplo sulphuris & antimonii. Vti vero certum alias est, acida ligare sulphur; ita arbitrari licet, ubicunque sulphur copiosum inest, neque tamen nares ferit, inibi illud ipsum ligatum esse compedibus acidi, quod tum laudatorum antimonii & sulphuris, tum arsenici, succini, cinnabaris, & ipsorum metallorum exemplo patet; infimul vero intellectus inde colligit, quandoquidem sulphur non est pansum, sed ligatum, aliud non docente sapore aliisque, talia pro ratione mixtura & graduum, ad calorem nostrum relata, minus eundem rarefacere, sed non refrigerare tamen æque, resolvere, præcipitare, mitigare acidum, vt in seqq. id specialius eruemus. Sunt enim quædam inodora, ob acrimoniam tamen insigniter calida, vt pyrethrum, lepidium.

Odorifera vero explicite, qua talia, calida sunt, seu consimilem effectum in corpus nostrum inferunt. Quatenus enim particulis tenuibus aereis constant & mercurialibus, omnino in corpus illata calida æstimanda sunt. Modificant vero, vt in exemplis claret, adiuncta alia, & textura particularum; & sermo potissimum est de plantis & simplicibus aliis, minus de præparatis, vnde acetum quidem refrigerat, non tamen odor nisi a sulphure etiam in hoc arcessendus est.

Cumque maiorem quantitatem particularum mercurialium & sulphurearum rarefactarum odor intensior inferat, hinc cum in aromatibus omnibus & plantis odoratis odor talismodi eximius fit, omnia aromata & omnes plantæ odorifera aromatica, rosmar. salu. & alia cephalica sunt calida.

Sic & ratione intensioris id valet; quo magis remissa & immerse sunt particula sulphurea aliis, terreis, aqueis, acidis, eo minus prædominatur & calefacit; vbi vero contrarium accidit, ipsæq; per omnia præpollent, odore etiam caliditas se prodit maior.

Omnis odor ab expanso sulphure est, seu partes aerea salina volatiles id præsentent eminenter, seu concentrata vna & copiosa adsint roscida resinosa particula, id quod balsamicum vocamus. Prius occurrit in violis, rosis, plantis cephalicis; alterum in rosmarino, nuce moschata, succino.

Sale

Sale volatili oleoso pollentia inter odorata præcipue reſectiua ſunt, aptata quippe principiorum vitalium diſpoſitioni; quatenus enim oleoſa, reſtaurant calidi ſubſtantiam; quatenus volatilia ſalina, eiſdem qualitatem & rarefactionem. Similia enim ſimilibus gaudent. Fœtida vero a ſulphure impuro corrupto, terreo, aquoſo, verbo, viroſa, cordi & ſpiritibus inimica, quod abhorreant eadem, auerſentur, & ipſorum texturæ, puritati, luci ſint contraria.

Fœtida ſunt duplicis differentiæ: alia viroſa generatim iam appellata, quæ & fœminis & maribus ſunt aduerſa; alia vero cum falis volatilis prædominantis miſcela; vtraque vero oppoſita ſunt ſuaueolentibus. Suaueolentia ergo fœminis aduerſa ſunt, nimirum hyſtericis, vbi particulæ fermentatiuæ, bilioſæ, acres, acidæ in ſero & ſanguine latitant; turbant enim ſpiritus iam dum obrutos, & laxioris compagis, mouent, non promouent, non diſſipant. Fœtida ergo, vbi ſal volatile prædominatur, vel in ſulphure minus reſolubili efficax tamen eſt, hyſtericas ſolantur, quatenus diſſipant, putredini reſiſtunt, ſulphur impurum in maſſa ſanguinea & deturpatum vigorant, quod priora adaugendo magis nauſebundum velut archeo reddunt.

Putredini etiam hæc reſiſtunt, ſulphur enim vigorant, ſerum in motum cient & à vappreſcentia & ichoreſcentia arcent, infectis omnibus ſunt mortifera, aerem malignum arcent vel alterant.

Vriroſa volatilia ſalia penetrantiſſima ſunt & ſulphuris viſcidinem explicant, vnde poros obſtruiere non ſiunt. Quæ enim ſulphure reſolubili pollent, obſtruunt poros, quibus & vriroſa & acida ſunt oppoſita.

Vaporoſa, viroſa vel quaſi, grauant caput, ſpiritus illigando & obnubilando, vnde torpor & dolor grauatiuſ oboritur, effluuiis conſimilibus repleta lympha. Pertinet huc abſinthium, vmbra taxi, iuglandis, imo camphora ipſa, vnde qui rarioris ſunt texturæ, quibus caput eſt debile, camphoram minus ferunt.

Sulphura pura analeptica & reſectiua ſunt; Eſt enim calidum

in-

innatum nostrum de natura sulphuris; impurum vero, indigestum, virosum sulphur potius contrarium efficit. Hinc plantæ perpetuo virentes, cedrus cumprimis, ad vitam longam commendantur. Sic & de vino aliisque id valet,

Sulphur particulis gaudet viscidis, temperatis, roscidis, vnde vt acidum sulphuri, ita sulphur acido est contrarium, spicula salina obtundit in genere, inuiscat, partes vero solatur, blande fouet, emollit; cinnabarina optime rem illustrent.

Sulphure & sale acriusculo prædita præbent stimulum, & motum humoribus, vt de emeticis & purgantibus infra latius agetur.

Resinosa opposita sunt gummosis & mucilaginosis; Gummosa proprie dicta, tragac. g. arab. g. ceras. rad. symph. sunt frigida, incrassantia, resina & gummi-resina calida. Aptæ enim nata sunt omnia oleosa augere, si non intendere, sulphur corporis. Balsamica talia sunt gummi-resina pleraque.

Mucilaginosa sulphure gaudent aquoso, minus æthereo, blando; adeoque refrigerant. Talia sunt fructus quoque, nucum iuglandium, auellanarum, antiquaticarum, amygdala ducia, sem. 4. frig. mai. papau. &c. vnde in hecticis conueniunt.

Odore & sapore se produnt antiscorbutica, quæ sale volatili gaudent, vt rad. ari, lepidium, sinapi, fol. & herba cochlear. nasturt. omne raph. rusticanus, sedum minus, costus arab.

Aromatica prædicantur principaliter de aromatibus ipsis notis, pipere; caryoph. maci, cinam. &c. adequate de his analogis vel quasi talibus, vt sunt bacca lauri, iuniperi, plantæ cephalicæ, pætorales, vterinæ &c. aromaticæ. Hæc omnia motum sanguinis promouent, eumque rarefaciunt, incidunt, attenuant.

LIBRI I. SECTIO I. CAPVT VI.

De

Cognoscendis facultatibus e sapore.

VT primum sapidum est sal, ita ad huius prædominium & statum mixturæ dignoscendum cumprimis facit sapor. Vtque salinum